

<https://www.npr.org/sections/parallels/2017/01/03/507983933/whats-your-public-credit-score-the-shanghai-government-can-tell-you>.

6. Гражданский процессуальный кодекс КНР. – М.: Инфотропик Медиа, 2014. – 144 с.

7. Ковачич Л. Большой брат под кожей [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://carnegie.ru/commentary/75492>.

ДОГОВОРИ ЩОДО ДОСТУПУ ІНОЗЕМЦІВ ДО СУДОВОГО ЗАХИСТУ У МІЖПОЛІСНИХ ВІДНОСИНАХ СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ

Денисенко Вікторія Володимирівна,
к.і.н., доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та
трудового права Запорізького національного технічного університету

***Ключові слова:** міжнародний договір, сямбола, ісополітія, гостинність, правовий статус іноземців*

Загальновизнаним є те, що громадянство було базовим поняттям для держав Стародавньої Греції, визначало правовий статус особи в державі, обсяг її прав і обов'язків та можливість легального захисту її прав. Іноземець, що перебував на території іншого полісу, без захисту власної держави був позбавлений будь-яких прав. Поширеною практикою у Стародавній Греції було захоплення особи та її речей для задоволення боргу або як штраф за злочин, скоєний цією особою або її співгромадянами (силія). Проте у світі, де, з одного боку, поліси характеризувалися відособленістю; з іншого, активна міжполісна торгівля, економічні зв'язки та мандрівки приватних осіб були неодмінною складовою забезпечення життєдіяльності поліса, регламентація доступу іноземця до судового захисту в середині поліса стає необхідністю.

Рівність і фундаментальні права у стародавньому світі відображені у формі відносин гостинності. Гостинність – перша, найбільш давня практика захисту іноземців, вона розглядала особу не лише як іноземця, а як «віртуального» громадянина світу [1, р. 26]. Гостинність містить у собі концепцію іноземця, який має право на свою особистість, статус і власність. Грецька термінологія щодо регулювання різних проявів відносин гостинності

достатньо добре вивчена і відома. Тут можна назвати приклад інститутів прокенії (публічної гостинності), ксенії (приватної гостинності), які вже були розглянуті нами у попередніх публікаціях [2, 3], асилії [4, 5]. Їх зміст фундаментально полягає у захисті особи і товарів іноземців як приватних осіб, а не як членів іншої общини, з якою вже наразі існують законодавчі або формалізовані відносини. Декрети про проксенію або асилію не були правовими конвенціями. Як правило, за ними йшли договори сюмболи або ісополітії. Саме їх можна вже розглядати як міжнародні угоди щодо визнання прав іноземців та доступу їх до судового захисту, включення негромадян в правову систему держави.

Сюмбола – правова конвенція між двома полісами, договір, який регламентував порядок судочинства щодо численних спорів, які виникали у перебігу різноманітних бізнесових операцій [6, с. 7]. Вона дозволяла громадянам одного поліса отримувати правосуддя в іншому і навпаки. Ці правові договори містили визначення загальних правових положень, які мали застосовуватися у юрисдикційному процесі.

Сюмбола використовувалася: а) у відносинах гостинності – обмінювалися сюмболою як символом союзу або дружби, що також передавалися їх нащадкам; б) у торговельних, комерційних угодах – як свідчення наявності зобов'язань за товарами [1, р. 30].

Після IV ст. до н.е. сюмбола стає назвою угоди між двома полісами. Важливість сюмболи у відносинах між державами відрізнялася від угод союзу або дружби. Сюмбола надавала захист особи, а також вільний обіг товарів, забезпечувала права індивідів в обох державах через отримання доступу до суду іншої держави в тому ж обсязі і таким саме чином, як власні громадяни держави суду. Громадяни держав, між якими не були укладені ніякі правові угоди, часто були позбавлені можливості домогтися справедливості.

В Афінах, наприклад, сюмбола була укладена з навколишніми полісами і общинами. Обидві сторони договору розглядалися як однаково рівні у відношенні кримінального законодавства. Така конвенція укладалася лише із

сусідніми, дружніми державами, через те, що саме між ними мав місце найбільший обіг товарів та рух осіб [1, р. 30]. Таким чином, сьомбола сприяла уніфікації законодавства і не могла застосовуватися між віддаленими полісами, які мали різні законодавчі системи.

Іншими словами, сьомбола означає застосування правових процедур відносно іноземців у кожній общині, що уклала цей тип угоди. В цьому полягає оригінальність сьомболи, і саме це робить її автентичним і типовим інститутом цивілізації полісів Стародавньої Греції, народженим у достатньо однорідному світі, коли один із його членів визнає цінність інституцій і судів іншого члена. Таким чином, це не союзний договір або договір про дружбу, це договір з правових питань із досить специфічним змістом.

Іншим прикладом міжнародної угоди, яка передбачала судовий захист для іноземців, був договір ісополітії. Ісополітія – пропозиція рівних громадянських прав між державами, укладена або через підписання взаємної угоди, або за допомогою обміну декретами. Ісополітія надавала «потенційне» громадянство, тобто таке, яке могло бути отримане, якщо особа, якій вона гарантувалася, приїздила жити на територію відповідного поліса. Статус ісополітії давав можливість індивідам перенести своє місце проживання до іншої общини і отримати інше громадянство [7, р. 235].

Цей привілей надавав як політичні, так і соціально-економічні переваги: право справляти релігійні культу, право мати земельну власність, право безмитного імпорту та експорту товарів, право покупати або продавати товари, право займати або позичати гроші, право укладати угоди відповідно до законів полісу, право обробляти землю та вирощувати врожай на землях полісу, право випасати худобу, право займати почесні місця, право брати участь у змаганнях, право укладати шлюб із дочкою повноправного громадянина полісу тощо. В контексті даного дослідження важливим є право звернення за судовим захистом до установ держави проживання: «Якщо у мілетянина буде тяжба в Ольвії, він повинен мати доступ до суду, і його справа має розбиратися у п'ятиденний

термін у тому ж відділенні суду, якому підлягають справи між громадянами» [Syll.-3. № 286; 8, с. 208-209].

Дослідники відзначають, що угоди ісополітії пов'язували не тільки сусідні поліси, але також держави, географічно віддалені одна від одної, часто використовувалися у відносинах між колоніями і метрополіями [9, р. 70].

Порівнюючи сьюмбулу і ісополітію як два типи міжнародних договорів про надання доступу іноземців до судового захисту, можна констатувати наступне.

1. Ісополітія передбачала широкий спектр громадянських прав, що надавалися іноземцям, в тому числі серед інших право на судовий захист. Сьюмбола – це конвенція з правових питань, має більш конкретний предмет – порядок судочинства щодо численних спорів, які виникали у перебігу різноманітних бізнесових операцій, загальні правові положення щодо юрисдикційного процесу, а не лише констатацію права громадян одного поліса отримувати правосуддя в іншому і навпаки, як це має місце при ісополітії.

2. Ісополітія часто укладалася між територіально віддаленими містами, забезпечувала іноземцям з віддалених міст доступ до органів влади і суду. Сьюмбола – договір між сусідніми полісами, близькими за своїми законодавчими системами.

3. Сьюмбулу можна розглядати як засіб міжнародно-правової уніфікації. Ісополітія такою не була.

У цьому контексті сьюмбулу і ісополітію можна визначити як інститути міжнародного права, у той час як практика проксенії та асилії народилася як право, належне індивідам, може розглядатися як природна еволюція еллінської концепції гостинності.

Різнманітні міждержавні договори і союзи не були рідкістю, а скоріше правилом у світі еллінських полісів. Вони забезпечували держави-поліси більшою відкритістю, представляли собою феномен, коли індивіди наділялися правами в межах суспільства, поділеного на окремі замкнені спільноти.

Список використаних джерел:

1. Sanahuja L.C. *Toward Kantian Cosmopolitanism*. – Palgrave Macmillan, 2017 – 231 p.
2. Денисенко В.В. Проксенія: історія становлення й розвитку консульського права // Науковий вісник Міжнародного Гуманітарного Університету. Серія «Юриспруденція». – 2015. - №17. – С18-21
3. Денисенко В.В. Ксенія і проксенія: співвідношення союзів приватної і публічної гостинності у міжполісних відносинах Стародавньої Греції // Порівняльно-аналітичне право. – 2015. – №5. – С.21-24.
4. Rigsby K. J. *Asylia: Territorial Inviolability in the Hellenistic World*. – Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, 1997. – 660 p.
5. Chaniotis A. *Conflicting Authorities. Asylla between Secular and Divine Law in the Classical and Hellenistic Poleis* // *Kernos*. – 1996. – № 9. – P. 65-86.
6. Гавриленко О.А. Античне міжнародне право в контексті міждержавних відносин у Північному Причорномор'ї (кінець VII ст. до н. е. – VI ст. н. е.) // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». – 2014. – Т. 2. Випуск 4. – С.6-9.
7. Guizzi F. *Privat Economic Activities in Hellenistic Crete: The Evidence of Isopoliteia Treaties // From Minoan Farmers to Roman Traders: Sidelights on the Economy of Ancient Crete*. – Stuttgart : F. Steiner, 1999. – P. 235-245.
8. Скржинская М. В. Будни и праздники Ольвии в VI-IV вв. до н.э. / Научное издание. – СПб.: Алетейя, 2000. – 288 с.
9. *Gruen E.S. The Hellenistic World and the Coming of Rome. Vol. 1*. – Berkeley; Los Angeles; London: University of California Press, 1984. – 800 p.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАБУТТЯ ОСОБОЮ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ ПІДОЗРЮВАНОВОГО

Денисенко Інна Олександрівна
студентка 4 курсу юридичного факультету
Академії адвокатури України
e-mail : Innycik97@ukr.net

Ключові слова: *підозрюваний, момент затримання, кримінальне провадження, законне затримання, підстави затримання, повідомлення про підозру.*

Законодавче регулювання питань повідомлення особі про підозру є важливим елементом захисту прав і свобод особи, яка піддана кримінально-